

İİT ÜLKELERİ DÜŞÜNCE KURULUŞLARI PLATFORMU (İSTTP)

AKİL KİŞİLER KURULU TOPLANTISI - 3

28 Ekim 2013, Bağdat - Irak

GEÇİCİ TASLAK SONUÇ RAPORU (ÖZET)

İSTTP

THINK TANKS PLATFORM OF THE MEMBER COUNTRIES OF THE CIG
İİT ÜLKELERİ DÜŞÜNCE KURULUŞLARI PLATFORMU
LA PLATE-FORME D'CENTRES DE STRATEGIE DES PAYS DE MEMBRE D'OICI
مركز الدراسات الفكرية في دول الأعضاء

www.isttp.org

ISTTP

(İİT Ülkeleri Düşünce Kuruluşları Platformu)

3. Akil Kişiler Kurulu Toplantısı

Geçici Taslak Sonuç Raporu (Özet)

İİT Ülkeleri Düşünce Kuruluşları Forumu'nun birincisinde oluşturulması önerilip ikincisinde teyit edilerek ilk toplantısı 1 Mart 2012 tarihinde Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de, ikinci toplantısı Mısır'ın başkenti Kahire'de gerçekleştirilen **ISTTP (İİT Ülkeleri Düşünce Kuruluşları Platformu) Akil Kişiler Kurulu**'nun üçüncü ve Bağdat'ta 21 - 22 Şubat 2014 tarihlerinde icra edilecek 5. Forumun ikinci hazırlık toplantısı **28 Ekim 2013** tarihinde Irak'ın başkenti **Bağdat**'ta aşağıda verilen gündemle gerçekleştirilmiştir:

A. ISTTP Akil Kişiler Kurulu ve Diğer Katılımcılar Ortak Listesi

- 01. Dr. Torhan AL-MUFTI**, İletişim ve Yerel Yönetimler Bakanı, Irak
- 02. Süleyman ŞENSOY**, TASAM Başkanı, Türkiye
- 03. Dr. Watheq AL-HASHEMI**, İraqi Prime Group for Strategic Studies, Irak
- 04. Büyükelçi Hamid AL-TINAY**, İİT Bağdat Büyükelçisi
- 05. Büyükelçi (E) Ömür ORHUN**, İİT Danışmanı & TASAM, Türkiye
- 06. Prof. Dr. Zaleha KAMARUDDIN**, Malezya İslam Üniversitesi Rektörü
- 07. Büyükelçi Dr. Mostafa DOLATYAR**, IPIS Genel Direktörü, İran
(Dr. Mostafa ZAHİRANI, IPIS, İran tarafından temsil edildi)
- 08. Senator Müshahid Hussain SYED**, IPRI (Islamabad Policy Research Institute)
Yönetim Kurulu Üyesi, Pakistan (IPRI Başkanı Büyükelçi (E) Sohail Amin tarafından temsil edildi)
- 09. Büyükelçi Humayun KABIR**, BEI (Bangladesh Enterprise Institute) Direktörü, Bangladeş
- 10. Dr. Yasser ALI**, IDSC (Information and Decision Support Center) Başkanı, Mısır
- 11. Prof. Shamseldin Zeinal ABDIN**, Khartum University, Sudan
- 12. Elnur ASLANOV**, Cumhurbaşkanlığı İdaresi Siyasi Analiz ve Enformasyon Departmanı, Azerbaycan
- 13. Dr. Abdulaziz SAGER**, GRC (Gulf Research Center) Başkanı, BAE
- 14. Absettar DERBISALI**, Doğu Bilimleri Enstitüsü Başkanı ve Diyanet İşleri Eski Başkanı, Kazakistan
- 15. Mr. Mehrdad KIAEI**, Director for Persian Gulf Studies, İran
- 16. Mohammed Munir**, Kıdemli Araştırmacı, IPRI, Pakistan
- 17. Dr. Muharrem Hilmi ÖZEV**, İSTTP (İİT Ülkeleri Düşünce Kuruluşları Platformu) Genel Sekreteri, Türkiye
- 18. Dr. Raad Al Al-Asady**, Kıdemli Uzman, Al-Al-Nahrain Stratejik Araştırmalar Merkezi Bölüm Direktörü

B. ISTTP 1. Akil Kişiler Kurulu Toplantısı Gündemi

01. Giriş
02. Akil Kişiler Kurulunun görevleri, işlevleri ve yeni üyeleri (2013-2014 Eylem Planı)
03. 5. İİT Ülkeleri Düşünce Kuruluşları Forumu ile ilgili öneriler
04. Irak'ta özel ziyaret ve toplantılar; Irak raporu/deklarasyonu taslağının hazırlanması
05. Kriz yönetimi bağlamında Suriye'deki son durumla ilgili müzakereler
06. İİT Ülkeleri Düşünce Kuruluşları ile Batı'daki emsalleri arasındaki etkileşim üzerine mülahazalar
07. İİT ve İİT Ülkeleri ile ilgili düşünceler
08. Diğer meseleler

C. Toplantı Konuşma Notları Özeti

Küresel alanda çok boyutlu bir güç sisteminin ortaya çıkmasıyla küresel ve bölgesel düzeyde çok sayıda birbirine yakın teknolojik donanım ve insan kaynağına sahip ülkenin aynı anda varlık göstermesi tarihte bir ilktir. Bu çok boyutlu ortam olağanüstü karmaşık bir rekabete temel teşkil etmektedir. Geçtiğimiz on yıl çok büyük gelişmelere sahne olmuştur ve önümüzdeki on yılda izlenecek politikalar uluslararası yapının ve ülkelerimizin önümüzdeki yüzyılda nasıl şekilleneceği üzerinde belirleyici etkiye sahip olacaktır.

Çok boyutlu rekabet; “bölgesel entegrasyon”, “mikro milliyetçilik” ve “öngörülemezlik” gibi üç temel sonuç doğurmuştur. Bir yandan AB'yi örnek alan bölgesel ekonomik ve siyasi bütünleşme çabaları öte yandan etnik ve mezhep temelli bölünmeler artmıştır. Önümüzdeki on yıl içerisinde BM'ye mevcut ülke sayısı kadar yeni ülkenin eklenebileceği dile getirilmektedir. Mikro milliyetçilik, terörizm, siber saldırı olasılığının artması vb. nedenlerden dolayı öngörülebilirlik çağı sona ermiştir. Kuzey Afrika ve Orta Doğu'dan başlayan süreç birçok ülkeyi etkilemektedir. Kuzey Afrika, Orta Doğu ve Güney Asya'da farklılıklar her geçen gün derinleşmektedir. Etnik ve mezhebî gruplar arası çatışmalar yoğunlaşmıştır. Bu durum söz konusu bölgelerde kontrollü istikrarsızlık yaratmak isteyen dış güçlerin çıkarları doğrultusundadır. Çağın gerisinde kalmış, insan kaynağı yoksunu ülkeler ise daha zayıf konumdadır.

Küresel politikalar açısından bakıldığında yüz yıllık bir aradan sonra dünyanın rekabet edenler ve rekabet edilenler arasında yeniden ikiye bölündüğü görülmektedir. Kuzey Afrika, Orta Doğu ile Güney Asya ve kısmen Latin Amerika, Orta Asya ile Sahra altı Afrika rekabet edilen alandır. İİT ülkelerinin hemen tamamı bu bölgelerde yer almaktadır. Onun için İİT ülkelerinde istikrarsızlık riski çok yüksektir.

Irak'ın içerisinde yer aldığı bölgedeki çatışma ve çekişmeler son dönemde mezhebî etnik ayrılıklar üzerine yoğunlaşmıştır. Dolayısıyla sorunun çözümü mezhepler ve etnik gruplar arasında varılacak bir uzlaşma ile mümkün olabilecektir.

Mezhebî bakımdan Bölge’de Sünnilerin ve Şiiilerin etkin oldukları alanlar birbiriyle kesişen ve biri Sünni Hilali, diğeri Şii Hilali diye adlandırılan iki hilalin etkin olduğu görülmektedir. Sünni Hilal; Türkiye’den başlayıp Ürdün’ü, Kuveyt’in tamamını, Irak ve Suriye’nin bir kısmını kapsayan; Suudi Arabistan ve komşu Körfez ülkelerinde son bulan alandır. Şii Hilali; İran’dan başlayıp Irak ve Suriye’nin bir kısmını kapsayan ve Güney Lübnan’da sona eren alandır. Bu iki hilalin kesişim noktasında ise üç komşu ülke; Irak, Ürdün ve Kuveyt bulunmaktadır.

Mezhep çatışmalarını sona erdirmek üzere bu üç ülke arasında bir anlayış ve politika birliğine varılması, bölgesel çatışmaların çözümü noktasında hayati önem taşımaktadır. Üstelik dil ve kültür yakınlığı yanında, dış politik yönelim açısından benzer özelliklere sahip olan bu üç ülke kendi aralarında işbirliği ve entegrasyon çabalarının başarılı olması bakımından son derece uygun bir ortam oluşturmaktadır. Yoğun Şii ve Sünni nüfus içeren bu üç ülke arasında sağlanacak bir uzlaşma sadece bu üç ülkeyi değil, bütün Bölge’yi rahatlatacaktır.

Böyle bir arayışın başarılı olması, söz konusu üç ülkenin sağlıklı bir işbirliği geliştirmesi yanında; Türkiye, İran ve Suudi Arabistan gibi Bölge ülkelerinin ve ABD, AB, Rusya ve Çin gibi bölgesel güçlerin destek olmasına da bağlıdır. Özellikle İran ve Türkiye arasında mezhebî ve etnik çatışmaları engelleme bağlamında yürütülecek çalışmalar, başta Irak ve Suriye olmak üzere tüm Bölge ülkelerinin güvenliği için hayati önem arz etmektedir.

Daha geniş bağlamda ise Orta Asya’dan Kuzey Afrika’ya varıncaya dek tüm İslam ülkeleri arasında, öncelikle de Malezya, Endonezya, Pakistan, Bangladeş, Kazakistan, İran, Türkiye, Suudi Arabistan, Mısır, Fas ve Nijerya gibi önde gelen İİT ülkeleri arasında sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda nitelikli işbirliğine gidilmesi zorunludur.

5. İİT Ülkeleri Düşünce Kuruluşları Forumu’nun amaçları Aralık 2005’te düzenlenen 3. İİT Olağanüstü Mekke Zirvesi’nde Suudi Arabistan Kralı tarafından dile getirilen ve Zirve Sonuç Deklarasyonu’nda vurgulanan “İslam dünyasının 21. yüzyılı nasıl karşılaması gerektiğine dair” görüşleri ile uyum içerisindedir. Dolayısıyla 5. Forum, özellikle İİT’nin destek ve himayesini hak etmektedir.

5. İİT Ülkeleri Düşünce Kuruluşları Forumu’nun “Çeşitlilik İçinde Birlik;Gücün Kaynağı” teması bütün insanlığa bir lütuf olarak gönderilen ve evrensel bir din olan İslam dininin mesajını çok güzel bir biçimde yansıtmaktadır. Çünkü İslam dini; dil, din veya renk adına aşırılık ve tutuculuk yapmayı değil, uzlaşma ve denge noktasında bulunmayı emretmektedir. Nitekim Hadis-i Şerifte “Hepiniz Âdem’densiniz, Âdem ise topraktandır” buyrulmaktadır. Bütün insanlar Allah tarafından tek bir asıdan yaratılmış ve daha sonra halklara ve kabilelere ayrılmışlardır. Çeşitlilik ve çoğulluk insanın yaratılışı gereği olup tanışmayı, bütünleşmeyi ve dayanışmayı zorunlu kılar. Mücadele ve kavgaların sürekli hale gelmesi daha iyi bir gelecek gayesi bakımından uygun değildir. İslam medeniyeti tarihi farklı dinlere ve kültürlerle mensup insanların bir

arada barış içinde yaşamaları ile ilgili çok güzel örneklere sahiptir. Bunların başta gelenlerinden biri de; muhteşem şehir Bağdat merkezli kurulan Abbasi İmparatorluğu dönemindeki tercüme faaliyetleri ve bu dönemde farklı dinlerden ve etnik kökenlerden tabiplerin, düşünürlerin ve bilim adamlarının gerçekleştirdikleri (o dönemin şartlarına göre değerlendirildiğinde) olağanüstü faaliyetlerdir.

Bu açıdan bakıldığında İslam toplumunda; aşırılık, tutuculuk, baskıcılık ve hoşgörüsüzlük için yer yoktur. Anlayış, hoşgörü, diyalog ve çoğulculuğa yer vardır. İslam toplumunun yöntemi halklar arasında karşılıklı saygı ve eşitlik esası üzerine devam eden mevcut kültürel diyalog anlayışı çerçevesinde ötekilerle diyalog içerisinde olmaktır. Bu bağlamda; iç politika düzeyinde İslami mezhepler arasında diyalogun derinleştirilmesi, din dışılık (tefîr) suçlamalarının engellenmesi, tüm mezheplerin üyeleri için can ve mal güvenliği sağlanması, İslam dünyasında fetva faaliyetlerinin kurumsallaştırılması, konu ile ilgili-İlgisiz her açıklamanın ses getirmesinin engellenmesi, terörün dininin, ırkının, dilinin olmadığı bilinmesi ve teröre karşı ortak bir tavır geliştirilmesi, bu konudaki ülkesel, bölgesel ve küresel mücadelelere katkı sağlanması, eğitim ve kültür faaliyetlerinin de bu amaçla yönlendirilmesi gerekmektedir.

İslam dininin ne kadar barışçı, hoşgörülü, dengeli ve orta noktada buluşmayı savunan; terörü ve aşırılığı reddeden bir din olduğunu açıklayan; çatışmaları dengeli kalkınma faaliyetleri çerçevesindeki çalışmalar ve düşünce yoluyla çözmeyi amaçlayan gerçekçi ve sağlıklı yayınların çoğaltılması, basın-yayın vasıtalarının etkin ve verimli biçimde kullanılması gerekmektedir.

İslam İşbirliği Teşkilatı'nın aktif bir katılımcı olarak dinler ve mezhepler arası çatışmaları çözümlenme, dinler ve kültürler arası diyalogu güçlendirme yönündeki faaliyetlerini genişletmesi, derinleştirilmesi ve güçlendirmesi gerekmektedir.

D. 5. İİT Üyesi Ülkeler Düşünce Kuruluşları Forumu Hazırlıkları

Toplantıda 21-22 Şubat 2014 tarihlerinde Bağdat'ta yapılacak 5. İİT Ülkeleri Düşünce Kuruluşları Forumu için gerekli hazırlıklar konusunda da bir takım kararlar alınmıştır. Bu bağlamda Forum katılımcılarının davet edilmesinden Bağdat Uluslararası Havaalanına eriştirilmelerine kadar olan işlemlerin TASAM tarafından gerçekleştirilmesi, vize işlemlerinin Irak hükümeti tarafından zamanında hazırlanması, güvenliğin Irak hükümeti tarafından gereği gibi sağlanması, katılımcıların iâşe, ibatesinin ve forum aktivitelerinin Yeşil Alan'da bulunan Al Rasheed Hotel'de gerçekleştirilmesi, Irak Başbakanı Sayın Nuri Maliki başta olmak üzere İİT ülkelerinden üst düzey yetkililerin Forum'u teşrifleri ve burada birer açılış konuşması yapmaları için gerekli girişimlerde bulunulması, İİT ülkelerinden duayen devlet adamı ve entelektüeller davet edilerek bunların konuşmacı olarak katılacakları özel oturumların düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.